

КВАЛИТЕТНО ОСНОВА ЗА УСПЕХА НА БИЗНИСА

Молска Недела на квалитет
19 ноември

Содружество на
Сопот

Организациски

НЕОПХОДНОСТ ОД ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА QMS И EMS ВО
ТУТУНСКИТЕ ФИРМИ СОГЛАСНО СТРАТЕШКИОТ РАЗВОЈ
НА ОВАА ДЕЈНОСТ ВО ЕУ

THE NECESSITY OF IMPLEMENTATION OF QMS AND EMS IN
TOBACCO COMPANIES ACCORDING TO THE STRATEGIC
DEVELOPMENT OF THIS BRANCH IN EU

Д-р Трајко Мицески, м-р Милан Смоквоски,
e-mail: Miceski_T@hotmail.com

ЈНУ Институт за тутун, Прилеп, ул. Кичевски пат бб

Резиме: Успешниот стратешки развој на секоја фирма од тутунската дејност, неопходно се поврзува со имплементирањето на системот за менаџмент со квалитет (QMS) и системот за менаџмент со животната средина (EMS). Денес во Европската Унија се преземаат посебни мерки за регулирање на производството на тутун, со посебна грижа за квалитетот на тутунската суровина, квалитетот на целокупното работење, заштитата на околината и воспоставување на посебни мерки за отстранување на загадувањата. Затоа, тутунските фирми мораат да сфатаат дека имплементирањето на QMS и EMS обезбедува, организиран систем на работа и претставува основа за постигнување на квалитет на тутунските производи и подигнување на задоволството на барањата на консументите и околината.
Клучни зборови: квалитет, системот за менаџмент, животна средина, тутун, лимитирање на производство, социјални, економски и еколошки ефекти.

Abstract: The successful strategic development of each tobacco company is unavoidably connected with implementation of quality management system (QMS) and environment management system (EMS). Presently, the European Union takes special measures for regulation of tobacco production, with particulate emphasis on quality of tobacco, quality of the entire working process, environment protection and development of special measures to reduce pollution. Related to this, tobacco companies must understand that implementation of QMS and EMS provides an organized system of work and is essential factor for achieving a good quality of tobacco products in the efforts to satisfy the requirements of consumers and environment.

Key words: quality, management system, environment, tobacco, production limitation, social, economic and environment effects

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Анакиев Б., Пешевски М. 2003: Местото на агрокомплексот во стопанството на република Македонија со посебен осврт на извозот и увозот. Здружение на агроекономистите на РМ, Зборник на трудови: Состојба, проблеми и развојни концепции на агрокомплексот во Република Македонија, 3-16, Скопје.
- [2] Аждерски Ј., Кузманова Н. 2003: Состојба и проблеми во сточарството во Република Македонија. Здружение на агроекономистите на РМ, Зборник на трудови: Состојба, проблеми и развојни концепции на агрокомплексот во Република Македонија, 37-49, Скопје.
- [3] Група автори. 1993: Основи за заокружување на сточарскиот комплекс во новите услови на стопанисување во РМ. Институт за сточарство, Скопје.
- [4] Дојчиновски Т., и др., 2003: Состојба и проблеми во растителното производство во Република Македонија. Здружение на агроекономистите на РМ, Зборник на трудови: Состојба, проблеми и развојни концепции на агрокомплексот во Република Македонија, 17-26, Скопје.
- [5] Gjorgjević J. 1987: Mleko, hemija i fizika mleka. 313, Naučna knjiga, Beograd.
- [6] Juran J. M., Gryna F. M. 1999: Planiranje i analiza kvalitete. 640, MATE, Zagreb.
- [7] Костов Д. 1999: Управление на квалитетот. 224, ПЕНСОФТ, София.
- [8] Лашкоска В. 2002: Систем за управување со квалитетот и трошоците за квалитет. Зборник на трудови: Нови времиња, нови квалитети, нови хоризонти, 149-156, МАЗУК, Ноември 2002, Охрид.
- [9] Mijačević Z. 1972: Tehnologija mleka, fermentisana mleka i sireva. 196, Veterinarski fakultet, Beograd.
- [10] Petričić A. 1984: Konzumno i fermentirano mlijeko. 356, Vjesnik, Zagreb.
- [11] Пешевски М. 2003: Управување со квалитетот во агрокомплексот. 404, Здружение на агроекономистите на РМ, Скопје.
- [12] Статистички годишници на РМ од 1997-2002. Државен завод за статистика, Скопје.
- [13] Чепујнска В., Чепујноски Ѓ. 1993. Основи на управувањето со квалитетот, филозофија, методологија, искуства. 224, Економски факултет, Скопје.
- [14] Чепујноски Ѓ., Чепујнска В. 1993: Управувањето со квалитетот во практиката. 226, Економски факултет, Скопје.

Неопходност од имплементација на QMS и EMS во тутунските фирми го налага самото време на живеење. Во овој поглед спаѓа и самата стратешка политика за тутунот во Европската Унија, која нас како земја апликант за членство во ЕУ, не обврзува активно да се вклучиме и да ги следиме интенциите за стратешкиот развој на таа дејност.

Тргувајќи од фактот дека стандардите ISO 9 000 и ISO 14 000 се со меѓународна репутација и истите се познати како „генерички стандарди на системот на управување“, тогаш самата нивна природа ја наметнува потребата за нивно имплементирање во нашите тутунски фирми, со што би се обезбедило ефикасно и ефективно стопансување.

КРАТОК ОСВРТ QMS И EMS И НИВНОТО ИМПЛЕМЕНТИРАЊЕ ВО ТУТУНСКИТЕ ФИРМИ

Системот за менаџмент на квалитет (QMS) презентирани преку меѓународните стандарди ISO 9 000 и системот за менаџмент со животната средина (EMS) презентирани преку ISO 14 000, денес се едни од најшироко познатите. Тие се имплементирани од околу 610.000 организации во 160 земји. ISO 9 000 стана интернационална референца на барањата за управување со квалитетот во деловното работење, а ISO 14 000 е на добар пат да постигне исто толку, ако не и повеќе во овозможувањето на организациите да ги пресретнат предизвиците на зачувување на околината¹.

Семејството ISO 9000 главно е свртено кон „управување со квалитетот“, а додека семејството ISO 14000 кон „управување со животната средина“. Нивната компатибилност им овозможува на организациите да ја зголемат нивната ефикасност и ефективност во работењето.

Иако најголемиот дел од ISO стандардите се специфични за еден одреден производ, материјал или процес, како што е случајот на пример со 47-те ISO стандардите што денес се користат за тутунот, тутунските продукти и опремата поврзана со нив², сепак ќе се осврнеме кон неопходноста од имплементирање на QMS и EMS во тутунските фирми во нашата земја, согласно потребата од

¹ <http://www.iso.ch/>

² <http://www.iso.ch/> List of ICS fields: 35. Agriculture, 65.160. Tobacco, tobacco products and related equipment

актуелните состојби на тутунското стопанство Европската Унија и потребата од самото време што тоа го налага.

АКТУЕЛНИ СОСТОЈБИ НА ТУТУНСКОТО СТОПАНСТВО ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Значењето на економските и социјалните аспекти на тутунопроизводството како високотрудоинзивна дејност, денес, никој не го негира. се. Но, сè позачестените антипушачки пропаганди и сè поголемата гласност за штетните ефекти на тутунскиот чад (пушењето) врз здравјето на луѓето од страна на здравствени кругови, како и ризикот од загадувањето на водите со истекувањето на азотот од користените ѓубриња, (потенцирано од страна на еколошки друштва), обврзува за вклучување во подигнувањето на јавната свест за постепено пренасочување на производството на тутун кон други култури³ и кон квалитетни сорти на тутун.

ОСВРТ КОН МЕНАЏМЕНТ ПОЛИТИКАТА НА КВАЛИТЕТ СО ТУТУНСКИОТ КОМПЛЕКС ВО ЕУ

Заедничката менаџмент политика со тутунскиот комплекс во ЕУ, главно опфаќа систем на мерки кои ќе овозможат постепено пренасочување на производството на тутун кон други земјоделски и индустриски култури и кон квалитетни сорти на тутун, имајќи го предвид исполнувањата на барањата на QMS и EMS.

За да се исполнат тие барања и со цел производители на тутун во земјите членки на ЕУ, да обезбедат подобар квалитет во производството и обработката на тутунот, од 1999 година им се доделува специфичната помош т.е. премија за финансирање на нивните активности заради подобрување на квалитетот, заштитата на околината и стратешкиот менаџмент.

Ова премија која им се исплаќа на производителите се состои од фиксен и варијабилан дел. Всушност 30 % до 40 % од премијата се доделува во зависност од квалитетот на тутунот.

³ COUNCIL REGULATION fixing the premium and guarantee thresholds for leaf tobacco by variety group and Member state for the 2002, 2003 and 2004 harvests and amending Regulation (EEC) No 2075/92, Brussels, 21.11.2001 COM (2001) 684 final 2001/0276 (CNS).

Висината на премијата од 1993 година наваму се намалува сукуцесивно за 0,5% годишно за да во 2003 година биде 3%, чии средства се насочуваат во формираниот Тутунски фонд.

Тутунскиот фонд финансира дејствија во следниве области:

- зголемување на јавната свест за штетните ефекти од сите начини на употреба на тутунот, преку информирање и едукација и преку поддршка за собирање на податоци за водење на епидемиолошки студии за никотизмот во Заедницата, како и студија за превенирање на никотизмот;

- преземање на специфични мерки за помагање на тутунопроизводителите за пренасочување кон производство на други култури и стопански активности кои креираат вработување и проучување на можностите такви иницијативи и активности да развијаат самите тутунопроизводители;

- развивање на поголема контрола со цел да се овозможи производство на квалитетни и прифатени сорти на тутун, посебно отпорни кон болести и штетници и кои по начинот на производство ќе бидат еколошко подобни (без поголема загаденост на водите од примената на пестициди), а со својот квалитет повеќе прифатени од пушачите со помали штетни влијанија врз здравјето на луѓето.

Системот на мерки за регулирање на производството на тутун на земјите производители на тутун - членки на ЕУ

Системот на мерки за оваа цел е добро концептиран, без поголеми потреси на економски и социјалн план на тутунопроизводителите, туку со големо внимание и широк поглед за ненарушување на традиционалните односи воспоставени во тој сектор, незагрозување на социјалниот мир и ненамалување на домашниот буџет, но со внимателно предупредување дека самото време налага тутунопроизводителите да размислуваат за постепено пренасочување на својот произведен труд и кон други култури, кои на сличен начин ги задоволуваат социјалните и економските интереси на тутунопроизводителите.

Во овој поглед гарантираните прагови по сорти на тутун за земјите членки во ЕУ почнувајќи од 1999 година па наваму блага се намалуваат. Така од 348.508 тони суров тутун во лист во 1999 година, се намалуваат до 334.064 тони во 2004 година, или во проценти нивното намалување од 1999 год. до 2004 год. изнесува околу 4,15 %.

Во регулативата за оваа проблематика се истакнува дека во секоја земја членка, количините на гарантираниот праг можат да се

пренесуваат од една сорта на друга. Со тоа се дава можности за ориентација на производителите кон оние сорти на тутун кои имаат поголема побарувачка на пазарот и кои постигнуваат подобар квалитет.

Во Стратегијата за одржлив развој на соодветни производи се заснива и врз одредена еколошка политика. Посебно се истакнуваат ризиците од несаканите споредни ефекти што резултираат од обично високото ниво на примена на пестициди.

Како еколошки ризик се сметаат и агроклиматските улови во одредената област. Посебно голем ризик се јавува на планинските и ридчестите предели, доколку престане да се одгледува тутунот. Во овие еколошки фрагилни области, напуштањето на производството на тутун, може да доведе до ерозија на почвата.

Исто така посебна грижа во рамките на агро-еколошката политика се води за регулирање на преработката, складирањето и транспортот на тутунот.

ИСТРАЖУВАЊЕ, ЕДУКАЦИЈА (ОБУКА) И ДАВАЊЕ СОВЕТИ ВО ОБЛАСТА НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО ОД АСПЕКТ НА ТУТУНОТ

Во рамките на истражувачките активности насочени кон стратегата за одржлив развој во ЕУ, се препорачува да се земат предвид економските, социјалните и еколошките консеквенции на секоја политика.

Во производните реони за суров тутун препорачливо е да се имплементираат дејствата насочени кон развивање на нови извори на приход и стопанска активност на производителите. За да се постигне ова цел се предлага активностите на Тутунскиот фонд на Заедницата да бидат проширени покрај на агрономските истражувања туку и на други области, кои ќе им овозможат на тутунопроизводителите, покрај производство на квалитетни сорти на тутун, да ја прошираат својата активност на производство и на други култури или други стопански производни или услужни активности кои ќе создаваат вработување.

Исто така преку истражувањето се препорачува на погоден начин да се користат информативни мерки за потенцирање на штетните ефекти по здравјето на луѓето предизвикани од пушењето, сè со цел за постепено проширување на тутунопроизводствената активност со производство и на други култури или други стопански или услужни активности.

Прифаќајќи го претходно изнесеното и тргнувајќи од реалниот однос на корисниците (пушачите) кон користењето на тутунските производи т.е. пушењето, како неразделен дел за политиката на ова дејност, се наметнува потребата од поактивно развивање на истражувачки, едукативни и советодавни дејствија за подигнување на квалитетот на тутунот и тутунските производи, намалување на штетните последици врз здравјето на луѓето и зачувувањето на животната средина.

НЕОПХОДНОСТА ОД ИМПЛЕМЕНТИРАЊЕ НА QMS И EMS ВО ТУТУНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Поаѓајќи од барањата на светскиот пазар, научно-технолошките достигнувања на светот и расположивите природни, производни и човечки (работни) потенцијали, може слободно да се констатира дека денес, а уште повеќе утре е посебно изразена потребата од посветување на поголемо внимание во областа на тутунската дејност, кое особено ќе дојде до израз со имплементирање на QMS и EMS. Со самото имплементирање на QMS и EMS, ќе се овозможи:

- подигнување на квалитетот на многу повисоко ниво, имајќи ги предвид барањата на потрошувачите за квалитет;
- систематски пристап кон процесно ориентираните структури во тутунскиот комплекс;
- ефикасно и ефективно работење на организациите, каде на полесен начин ќе се идентификуваат настанатите и потенцијалните проблеми и на ефикасен начин организацијата ќе може да се справува со нив;
- подигнување на мотивираноста и задоволството во работењето од страна на вработените (ангажираните) лица, а особено подобро користење техничко-технолошките придобивки, поголемо користење на средства и механизација кои во голема мера го заменуваат физички вложениот труд и го намалуваат времето производствените операции и процеси и сл.
- гарантирање на квалитет на производството на тутун и тутунските производи и сигурен пласман;
- постигнување на постојано подобрување на перформансите на фирмата во остварувањето на целите;
- континуирано развивање на истражувачки, едукативни и советодавни активности за подигнување на квалитетот на тутунот и тутунските производи а со тоа и задоволството на консументите;

- подигнување на одговорноста на врвниот менаџмент за континуирано унапредување на севкупниот квалитет во работењето;

- подигнување на свеста за квалитет на производите и воопшто на целокупното работење кај сите вработени (или ангажирани) лица во фирмата;

- добивање на посебен процесен систем со дефинирани цели, стратегија и планирање, со оперативни функции и активности;

- интегрирање на економските и еколошките цели, од една страна зголемување на приходот, а од друга страна зачувување на животната средина на здрави растенија и поволна егзистенција на сите живи суштества;

- развивање на можности за создавање на алтернативни (комбинирани) приходи, преку проширување на производството на тутун и со други дополнителни производи или услуги, во еколошко здрава средина;

- водење грижа за заштита на околината преку јавно декларирана политика за тоа;

- воспоставување и одржување документиран мерки за заштита и целите за секоја функција во организацијата и воспоставување на програма за минимизирање на штетните ефекти врз околината предизвикани од дејноста на организацијата;

- воспоставување на систем за остварување на поставените цели, преку мониторинг на податоци, интерни проверки и др.;

- обврзност на врвниот менаџер постојано да го анализира и континуирано го подобрува управувањето со квалитетот и управувањето со животната средина, како и насочување на мисијата и визијата на компанијата што ќе води кон TQM.

Само со ваков приод, организациите од тутунската дејност, ќе можат, да го оправдаат производството на тутунот кој заедно со кафето и алкохолот спаѓа во групата т.н. секојдневни куќни дроги⁴, но без заборав за подигнување на неговиот квалитет, минимизирање на штетните ефекти по здравјето на луѓето и околината и негово постепено напуштање и заменување со други култури.

⁴ Bruno Bisio, „PSICHE E DROGA“, Bulzoni, Editore, Roma, 1976, p. 235

Денес, кога квалитетот продира во сите сфери на работење и живеење, а QMS и EMS, се имплементираат во голем број на фирми скоро во сите земји во светот, и истовремено сме апликанти за членство во европската интеграција, обврзани сме нашиот развој и во тутунските организации да го усогласиме согласно наведените барања.

Со самото имплементирање на QMS и EMS, ќе се овозможи поголема интерна придобивка на организациите како резултат на унапредувањето на ефикасноста и ефективноста работењето и ќе се развие поголема грижа за зачувување на животната средина. Исто така, на меѓународниот пазар, многу повисоко ќе се оценува компетентноста на нашите тутунски организации.

Со самото имплементирање на QMS и EMS, во организациите ќе се стави голем акцент на квалитетот на тутунот и тутунските производи, на задоволството на купувачите (консументите), на менаџментот на процесите, мерењата, мониторингот, како и на подигнувањето на нивото на менаџмент на квалитетот, а со тоа и континуирано унапредување на квалитетот на целокупното работење и управување со животната средина.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Bruno Bisio, „PSICHE E DROGA“. Bulzoni, Editore, Roma, 1976

[2] COUNCIL REGULATION fixing the premium and guarantee thresholds for leaf tobacco by variety group and Member state for the 2002, 2003 and 2004 harvests and amending Regulation (EEC) No 2075/92, Brussels, 21.11.2001 COM (2001) 684 final 2001/0276 (CNS).

[3] CORESTA Information Bulletin-Bulletin d'information. Cooperation Centre for Scientific Research Relative to Tobacco-Centre de cooperation pour les recherches scientifiques relatives au tabac. Paris, 1994 -3/4, 1994

[4] Fulmer M. Robert, The new management, Falmer M. Robert Noviot management, SKAJ, Agencija, Skopje, 1995 god.

[5] <http://WWW.ISO.ch/>

[6] Lister R.Bitel, The Key to Management Success, Alexander Hamilton, Institute Incorporated, 1984

[7] Shester E., Mananging for word-class quality, Marcel Dekker, New York, 1992

[8] Tomi}, L. Nove meunarodne norme za duhan i duhanske proizvode, IZVJEŠJE -ANNUAL REPORT, Duhanski Institut-Zagreb 1997.

ДВА СТАПА ДВАЕСЕТ ГРЕШКИ ПРАКТИЧНО ИСКУСТВО ОД ИЗРАБОТКАТА НА ПИКЕТИ

ПРИМЕР ЗА ПОСТОЈАНО ПОДОБРУВАЊЕ СО ПРИМЕНА НА
КВАНТИТАТИВНИ И СТАТИСТИЧКИ МЕТОДИ ВО СОГЛАСНОСТ
СО БАРАЊАТА НА СТАНДАРДОТ ISO 9001:2000

Трајче Купенков, дипл.маш.инж.

TÜV CERT QMS Expert, TÜV CERT QMS Auditor

Петруш Минчевски, дипл.елек.инж.

TÜV CERT QMS Expert, TÜV CERT QMS Auditor

Емил Георгиев, дипл.елек.инж.

Горан Купенков, дипл.економист

Резиме: Досегашната пракса покажа дека во нашата Република во прифаќањето на квалитетот како стратешка определба во компаниите и во институциите претежно се ставаше акцентот на теорискиот аспект, додека имплементацијата на барањата на Системите за квалитет многу заостанува. Никогаш нема да дознаеме дали нешто сме научиле додека тоа не го реализираме во праксата. Колку и да е убаво напишана мелодијата, ако таа не биде изведена квалитетно нема аудиториумот да сака повторно да ја чуе.

Овој труд го презентираме во прилог на подигнување на свеста кај менаџерите од неопходноста за воведување во пракса на секоја метода која го подобрува квалитетот. Сите знаеме колкава е моќта на знаењето, но трудот покажува дека моќта на незнаењето не смеаме во никој случај да ја подцениме зошто да направиме дваесет грешки на два стапа навистина не е лесна работа.

Затоа врвниот менаџмент нека навистина ја превземе одговорноста за квалитетот и нека управува со него за доброто на купувачите заинтересираните страни и на крајот за доброто на самиот производ и услуга.

Клучни зборови: квалитет, подобрување на перформансите